

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcov **1/ M. C.**, bytom V., **2/ J. C.**, bytom Z., zastúpených JUDr. J. V., advokátom vo V., proti žalovanému **V. C.**, bytom Z., zastúpeného U., advokátskou kanceláriou vo Z., **o určenie neplatnosti darovacej zmluvy**, vedenej na Okresnom súde Zvolen pod sp.zn. 13 C 162/2005, o dovolaní žalobcov 1/, 2/ proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici z 22. apríla 2010 sp.zn. 12 Co 35/2010, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici z 22. apríla 2010 sp.zn. 12 Co 35/2010 **z r u š u j e** a vec vracia Krajskému súdu v Banskej Bystrici na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Zvolen rozsudkom z 5. novembra 2009 č.k. 13 C 162/2005-294 zamietol žalobu, ktorou sa žalobcovia domáhali určenia neplatnosti darovacej zmluvy uzavretej dňa 29.6.2005 vo Z. A. C. (ďalej len "dárkyňa") narodenou X. (zomrelou X.) a obdarovaným žalovaným, predmetom ktorej bol prevod vlastníctva polovice nehnuteľností, nachádzajúcich sa na ul. T., evidovaných v k.ú. Z. na LV č. X. ako parc. č. X., zastavané plochy vo výmere X. m², parc. č. X., záhrady vo výmere X. m² a rodinný dom súpisné č. X. na parc. č. X.. Vklad vlastníckeho práva na obdarovaného bol povolený pod č. V. dňa X.. Rozhodnutie odôvodnil tým, že žalobcovia bezpečne a jednoznačne nepreukázali, že dárkyňa v čase urobenia právneho úkonu darovacej zmluvy 29.6.2005 nedokázala posúdiť následky svojho konania alebo svoje konanie ovládnuť, pričom vychádzal zo svedeckých výpovedí osôb, ktoré boli bezprostredne prítomné pri právnom úkone, keďže dárkyňa bola v čase právneho úkonu hospitalizovaná. Uzavrel, že dárkyňa v čase podpisu zmluvy netrpela žiadnou poruchou sluchu a zraku, ale ani vážnym zdravotným postihnutím, na základe ktorého by nebola spôsobilá primerane rozmýšľať, resp. domyslieť následky svojho konania a po

zdravotnej stránke bola spôsobilá zmluvu podpísať. Trpela síce disartriou, čo sa prejavovalo tým, že jej bolo horšie rozumieť, ale nešlo o poruchu obsahovej stránky komunikácie. Z potvrdenia o zdravotnom stave darkyne na čas právneho úkonu vystaveného ošetrojúcou lekárkou na žiadosť žalovaného vyplýva, že darkyňa bola po prekonanej cievnomozgovej príhode s pravostrannou hemiparezou až plégiou na pravej hornej končatine, neschopná hybnosti s PHK, t.č. pri plnom vedomí, orientovaná, nie sú podávané žiadne lieky so sedatívnym účinkom. Zo znaleckého posudku zo dňa 11.12.2007, vypracovaného MUDr. J. B., znalkyňou v odbore zdravotníctvo, odvetvie psychiatria, gerontopsychiatria vyplýva, že darkyňa v čase právneho úkonu trpela hrubou poruchou psychomotoriky a výrazným zhoršením slovnej komunikácie, výrazným narušením dorozumievacích, rozpoznávacích a ovládacích schopností, úsudku, pričom i v prípade podpísania darovacej zmluvy ľavou rukou by pri podpise vzhľadom na rozvoj organického psychosyndrómu, vek, psychomotoriku vyžadovala výraznú pomoc druhej osoby. Podľa kontrolného znaleckého posudku č. X. z 30.3.2009, vypracovaného MUDr. Z. K., znalkyňou v odbore zdravotníctvo, odvetvie psychiatria, gerontopsychiatria, v deň podpisu darovacej zmluvy darkyňa netrpela takou duševnou poruchou, ktorá by jej znemožňovala uzavrieť darovaciu zmluvu a porozumieť tomuto právnomu úkonu, zníženie jej dorozumievacích, ovládacích a rozpoznávacích schopností neboli výraznejšie narušené aj napriek tomu, že predchádzala náhla cievna mozgová príhoda a bola v takej fyzickej kondícii, že darovaciu zmluvu podpísať mohla. Pokiaľ ide o výpovednú hodnotu znaleckých posudkov, ktoré boli v konaní urobené s protichodnými závermi, poukázal prvostupňový súd na to, že dokazovanie posudkami súdnych znalcov sa nariaďuje v prípade pretrvávajúcich alebo podstatných rozporov pri zisťovaní a vyhodnocovaní jednotlivých skutočností, ale ani týmto dôkazom nie je súd viazaný, je len vecou jeho úvahy, ako výsledky dokazovania vyhodnotí. Rozhodnutie o trovách konania odložil na čas po právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej.

Krajský súd v Banskej Bystrici na odvolanie oboch žalobcov rozsudkom z 22. apríla 2010 sp.zn. 12 Co 35/2010 rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil. Stotožnil sa so skutkovými a právnymi závermi súdu prvého stupňa s tým, že "považuje za potrebné uviesť niektoré rozhodujúce skutočnosti a dôkazy podrobnejšie, pretože odôvodnenie rozsudku okresného súdu ich neuvádza v takom rozsahu, ktorý odôvodňuje prijatý záver vyjadrený vo výroku rozsudku". Následne po poukazaní na časti (výňatky) účastníckych výpovedí, svedeckých výpovedí a znaleckých posudkov odvolací súd konštatoval, že dokazovanie na preukázanie toho, či darkyňa mohla darovaciu zmluvu podpísať sa jednoznačne javí ako nadbytočné,

pretože by to nemalo vplyv na už zistené skutkové okolnosti veci. Svedkovia prítomní pri právnom úkone potvrdili, že darkyňa na znak súhlasu darovaciu zmluvu podpísala. O predmete a obsahu darovacej zmluvy nemohli mať jej účastníci pochybnosti. Pritom aj z pripojeného spisu Okresného súdu Zvolen sp.zn. 9 C 7/1994, ktorý bol oboznámený na pojednávaní vyplýva, že svoju vôľu darovať, resp. previesť svoj spoluvlastnícky podiel na nehnuteľnostiach, darkyňa prejavila už dávno pred tým, ako právny úkon darovania spoluvlastníckeho podielu urobila. V uvedenom konaní, v ktorom sa už žalobca 2/ domáhal proti daryni umožnenia vstupu a užívania časti predmetných nehnuteľností, na pojednávaní 15.3.1994 uviedla, že vzhľadom na to, ako sa k nej synovia správali po smrti manžela, chce dať svoj podiel na nehnuteľnosti vnukovi V. C. a takto si to želal aj jej manžel. Odvolací súd potom uzavrel, že výsledok hodnotenia dôkazov okresným súdom zodpovedá tomu, čo malo byť zistené spôsobom vyplývajúcim z postupu, ktorý je predpísaný v § 133 až § 135 O.s.p. Znalecký posudok súd hodnotí ako každý iný dôkaz podľa § 132 O.s.p., ale odborné závery v ňom uvedené hodnoteniu súdom podľa § 132 O.s.p. nepodliehajú. Rozhodujúce skutkové okolnosti, ktoré vecne súvisia s posúdením žalobného návrhu a vyplývajú z vykonaného dokazovania, nepotvrdili jeho dôvodnosť.

Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podali dovolanie žalobcovia 1/, 2/, navrhli ho zrušiť a vec vrátiť odvolaciemu súdu na ďalšie konanie. Dovolanie odôvodnili tým, že im postupom oboch súdov nižšieho stupňa bola odňatá možnosť konať pred súdom (§ 237 písm.f/ O.s.p.). Vo vzťahu k odvolaciemu súdu predovšetkým namietali, že o ich odvolaní rozhodol bez pojednávania, na čo oni súhlas nedali, pritom sa nejednalo o bežnú záležitosť ani jednoduché konanie. Ďalej namietali, že súd prvého stupňa bez akéhokoľvek logického a právneho zdôvodnenia zamietol ich návrhy na zásadné doplnenie dokazovania a nevykonal potrebné dôkazy, hoci ich potreba bola zrejmá z vývinu súdneho konania a odvolací súd v podstate nepovažoval za potrebné vykonať kontrolné znalecké dokazovanie, keď vo veci boli vykonané tri znalecké dokazovania, z ktorých dve svedčili v prospech žalobcov a jedno znalecké dokazovanie bolo nejasné a neurčité, pričom znalkyňa pripustila dvojaký výklad svojich záverov ako aj možnosť toho, že darkyňa nebola schopná ovládať a rozpoznávať svoje konanie. Súdu prvého stupňa vytkli, že nerešpektoval znalecký posudok MUDr. M., vypracovaný pred začiatkom súdneho konania, na základe ktorého bola podaná aj žaloba a v rozpore s § 125 O.s.p. za dôkaz považoval len znalecké posudky podané po začatí súdneho konania. Na druhej strane súdy zohľadnili ako dôkaz svedeckú výpoveď M. R. pred orgánmi činnými v trestnom konaní, ktorá však súdom vypočutá nikdy nebola. Navyiac, odvolací súd sa

odchýlil od záverov a odôvodnenia prvostupňového súdu a k potvrdeniu rozsudku súdu prvého stupňa došlo v podstate z aplikácie iných dôkazov vyplývajúcich z rozhodujúcich skutočností, čím žalobcom nebolo umožnené, aby sa k takýmto záverom odvolacieho súdu mohli vyjadriť, prípadne predkladať dôkazy, ktoré sú podľa ich názoru významné. Pritom odvolací súd svoje rozhodnutie oprel aj o pripojený spis Okresného súdu Zvolen sp.zn. 9 C 7/1994, ktorý súd prvého stupňa ako dôkaz neuvádzal.

Žalovaný vo vyjadrení k dovolaniu toto žiadal zamietnuť a žalobcov 1/, 2/ zaviazať spoločne a nerozdielne nahradiť mu trovy dovolacieho konania vo výške 149,23 €.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podali včas účastníci konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.) prejednal dovolanie bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) skúmajúc najskôr, či tento opravný prostriedok smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému ho zákon pripúšťa.

Dovoláním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O.s.p.).

V prejednávanej veci dovolací súd rozhodol rozsudkom. V zmysle ustanovení § 238 O.s.p. platí, že ak dovolanie smeruje proti rozhodnutiu vydanému v tejto procesnej forme, je prípustné, ak je ním napadnutý zmeňujúci rozsudok (§ 238 ods. 1 O.s.p.) alebo rozsudok, v ktorom sa odvolací súd odchýlil od právneho názoru dovolacieho súdu vysloveného v tejto veci (§ 238 ods. 2 O.s.p.), alebo rozsudok potvrdzujúci rozsudok súdu prvého stupňa, ak odvolací súd v jeho výroku vyslovil, že je dovolanie prípustné, pretože po právnej stránke ide o rozhodnutie zásadného významu, alebo ide o potvrdenie rozsudku súdu prvého stupňa, ktorým súd prvého stupňa vo výroku vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3 a 4 (§ 238 ods. 3 O.s.p.).

V zmysle § 241 ods. 2 O.s.p. môže byť dovolanie podané iba z dôvodov, že a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237 O.s.p., b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací súd je viazaný nielen rozsahom dovolania, ale i v dovolaní uplatnenými dôvodmi. Obligatórne (§ 242 ods. 1 O.s.p.) sa zaoberá procesnými vadami uvedenými v § 237 O.s.p. a tiež inými vadami konania, pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Dovolacie dôvody pritom neposudzuje len podľa toho, ako ich dovolateľ označil, ale podľa obsahu tohto opravného prostriedku.

Nakoľko je v prejednávanej veci dovolaním napadnutý rozsudok, ktorým odvolací súd potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa (pričom sám prípustnosť dovolania nevyslovil, ani nejde o potvrdzujúci rozsudok súdu prvého stupňa, ktorým tento vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3 a 4 O.s.p.) je nepochybné, že prípustnosť dovolania žalobcov z § 238 ods. 1 až 3 O.s.p. nemožno vyvodiť.

Vzhľadom na zákonnú povinnosť skúmať vždy, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní postihnutom niektorou z procesných vád uvedených v § 237 O.s.p. (§ 242 ods. 1 veta druhá O.s.p.), neobmedzil sa odvolací súd len na skúmanie prípustnosti dovolania podľa § 238 O.s.p., ale zaoberal sa i otázkou, či konanie nie je postihnuté niektorou z vád vymenovaných v § 237 písm.a/ až g/ O.s.p. Ak je konanie postihnuté niektorou z vád vymenovaných v § 237 O.s.p., možno dovolaním napadnúť aj rozhodnutie vo veciach, v ktorých je inak dovolanie z hľadiska § 238 O.s.p. vylúčené. Pri skúmaní, či je dovolanie prípustné, sa odvolací súd zameral predovšetkým na okolnosti, ktoré dovolatelia v dovolaní namietali.

Podľa § 237 písm.f/ O.s.p. dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom.

Odňatím možnosti konať pred súdom (§ 237 písm.f/ O.s.p.) sa rozumie postup súdu, ktorým účastníkovi odňal možnosť realizovať procesné práva, ktoré mu dáva Občiansky súdny poriadok. V zmysle § 18 O.s.p. majú účastníci v občianskom súdnom konaní rovnaké postavenie a súd je povinný zabezpečiť im rovnaké možnosti uplatnenia ich práv [napr. právo vykonávať procesné úkony vo formách stanovených zákonom (§ 41 O.s.p.), nazerať do spisu a robiť si z neho výpisy (§ 44 O.s.p.), právo byť predvolaný na súdne pojednávanie (§ 115 O.s.p.), vyjadriť sa k návrhom na dôkazy a k všetkým dôkazom, ktoré sa vykonali (§ 123 O.s.p.), na to, aby im bol rozsudok doručený do vlastných rúk (§ 158 ods. 2 O.s.p.)].

K vyššie v odôvodnení tohto rozhodnutia uvedenému tvrdeniu žalobcov, o ktoré opierajú prípustnosť dovolania podľa § 237 písm.f/ O.s.p. treba uviesť, že povinnosť predsedu senátu odvolacieho súdu nariadiť na prejednanie odvolania pojednávanie, zakotvená v ustanovení § 214 ods. 1 O.s.p. sa bezpodmienečne vzťahuje iba na prípady, ak ide o odvolanie proti rozhodnutiu vo veci samej ak a/ je potrebné zopakovať alebo doplniť dokazovanie, b/ súd prvého stupňa rozhodol podľa § 115a bez nariadenia pojednávania, c/ to vyžaduje dôležitý verejný záujem. V ostatných prípadoch možno podľa ustanovenia § 214

ods. 2 O.s.p. o odvolaní rozhodnúť aj bez nariadenia pojednávania. Nakoľko v danom prípade odvolací súd síce rozhodoval o odvolaní žalobcov proti rozhodnutiu vo veci samej, ale súčasne pre povinnosť predsedu senátu odvolacieho súdu nariadiť na prejednanie odvolania pojednávanie, nebol splnený ani jeden zo zákonom taxatívne vymedzených predpokladov podľa písm.a/ až c/ § 214 ods. 1 O.s.p. (keď skutkový stav zistený v rozsahu dokazovania vykonaného súdom prvého stupňa bol zrejme postačujúci aj pre rozhodnutie odvolacieho súdu; dôvody pre nariadenie pojednávania na prejednanie odvolania podľa § 214 ods. 1 písm.b/ a c/ O.s.p. v prejednávanej veci neprichádzali do úvahy), postupom v súlade s ustanovením § 214 ods. 2 O.s.p., t.j. rozhodnutím o tomto odvolaní bez nariadenia pojednávania, neodňal žalobcom možnosť konať pred súdom v zmysle § 237 písm.f/ O.s.p. Pokiaľ ide o druhé tvrdenie žalobcov, týkajúce sa nevykonania všetkých nimi navrhovaných dôkazov, treba uzavrieť, že ak súd v priebehu konania nevykonával všetky dôkazy navrhované účastníkmi na zistenie skutkového stavu, dovolanie proti rozhodnutiu odvolacieho súdu podľa § 237 písm.f/ O.s.p. nie je prípustné, lebo nemožno to považovať za odňatie možnosti konať pred súdom a za znemožnenie uplatnenia procesných práv, ktoré účastníci mohli uplatniť a boli v dôsledku nesprávneho postupu súdu z nich vylúčení (pozri aj R 37/1993, R 6/2000).

Iná je však situácia, pokiaľ dovolatelia namietajú, že odvolací súd sa vo svojom potvrdzujúcom rozhodnutí odchyľil od odôvodnenia prvostupňového rozhodnutia a svoje vlastné rozhodnutie oprel aj o dôkaz (spis Okresného súdu Zvolen sp.zn. 9 C 7/1994 – pozn. dovolacieho súdu), ktorý súd prvého stupňa ako dôkaz neuvádzal.

Za vadu konania vymedzenú v § 237 písm.f/ O.s.p. sa považuje aj nedostatok jasného a vyčerpávajúceho odôvodnenia súdneho rozhodnutia. Požiadavky na riadne odôvodnenie rozsudku súdu ustanovuje § 157 ods. 2 O.s.p., podľa ktorého v odôvodnení rozsudku súd uvedie, čoho sa navrhovateľ (žalobca) domáhal a z akých dôvodov, ako sa vo veci vyjadril odporca (žalovaný), prípadne iný účastník konania, stručne, jasne a výstižne vysvetlí, ktoré skutočnosti považuje za preukázané a ktoré nie, z ktorých dôkazov vychádzal a akými úvahami sa pri hodnotení dôkazov riadil, prečo nevykonával ďalšie navrhnuté dôkazy a ako vec právne posúdil; dbá pritom aj na to, aby odôvodnenie rozsudku bolo presvedčivé.

Výklad opodstatnenosti, zákonnosti a spravodlivosti výroku má obsahovať odôvodnenie rozsudku. Účelom odôvodnenia je predovšetkým doložiť správnosť rozsudku; zároveň je aj prostriedkom správnosti postupu súdu pri vydávaní rozhodnutia. Citované ustanovenie § 157 ods. 2 O.s.p. dáva súdom dostatočný návod na to, aké má byť odôvodnenie

rozsudku. Z hľadiska úplnosti odôvodnenia rozsudku sa žiada, aby odôvodnenie obsahovalo najmä stručné a výstižné prednesy účastníkov a ich konečné návrhy, dôkazy o ktoré oprel svoje skutkové zistenia, úvahy, ktorými sa spravoval pri hodnotení dôkazov a skutočnosti, ktoré mal preukázané, a právne posúdenie zisteného skutkového stavu podľa príslušných zákonných ustanovení. Ak súd svoj právny záver v rozhodnutí neodôvodní, jeho rozsudok tak zostáva nepreskúmateľný.

V prejednávanej veci je z obsahu spisu zrejmé, že odôvodnenie zamietajúceho rozsudku súdu prvého stupňa nezodpovedá požiadavkám kladeným na odôvodnenie rozsudku v § 157 ods. 2 O.s.p., v dôsledku čoho (vychádzajúc z vyššie uvedeného) už konanie pred súdom prvého stupňa bolo zaťažené procesnou vadou v zmysle § 237 písm.f/ O.s.p. Tejto skutočnosti si bol zrejme vedomý i odvolací súd, keď v odôvodnení vlastného rozhodnutia, ako už bolo spomenuté vyššie v odôvodnení tohto rozhodnutia, považoval za potrebné uviesť niektoré rozhodujúce skutočnosti a dôkazy podrobnejšie, pretože odôvodnenie rozsudku okresného súdu ich neuvádza v takom rozsahu, ktorý odôvodňuje prijatý záver vyjadrený vo výroku rozsudku. Podľa názoru dovolacieho súdu, takýmto postupom odvolací súd odňal žalobcom možnosť konať pred súdom v zmysle § 237 písm.f/ O.s.p., keď namiesto zrušenia prvostupňového rozsudku a vrátenia veci súdu prvého stupňa z dôvodu neúplného, nedostatočného odôvodnenia jeho rozsudku, tento potvrdil a nedostatky jeho odôvodnenia nahradil svojím vlastným odôvodnením, argumentujúc aj dôkazmi, ktoré súd prvého stupňa síce zrejme aj vykonal [listinný dôkaz predložený žalobcami – znalecký posudok MUDr. K. M., výpoveď A. C. v konaní vedenom na Okresnom súde Zvolen pod sp.zn. 9 C 7/1994 (z obsahu spisu sa nedá zistiť, kto súdu vykonanie tohto dôkazu navrhol – pozn. dovolacieho súdu)], ale vo svojom rozhodnutí ich nijako nevyhodnotil. Pokiaľ teda takýmto spôsobom odvolací súd suploval nedostatočné odôvodnenie prvostupňového rozhodnutia, nedal žalobcom v riadnom inštančnom postupe možnosť vyjadriť sa ku všetkým dôkazom, ktoré “akože“ mali podporiť vecnú správnosť rozsudku súdu prvého stupňa.

So zreteľom na uvedené Najvyšší súd Slovenskej republiky podľa § 243b ods. 2, 3 O.s.p. rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. V novom rozhodnutí rozhodne súd znova aj o trovách pôvodného konania a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3:0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 24. augusta 2011

JUDr. Ľubor Šebo, v.r.

predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia : Jarmila Uhlířová